

адміністративне правопорушення

8. У разі наявності підстав ювенальний поліцейський повинен ініціювати порушення кримінального провадження, наприклад, за частиною 2 статті 315 Кримінального кодексу України «Схиляння неповнолітнього до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» [6].

Підсумовуючи, варто зазначити, що, хоча сам факт виявлення неповнолітнього у стані наркотичного сп'яніння не містить складу адміністративного або кримінального правопорушення, проте дає підстави для з'ясування обставин такого вживання та притягнення винних дорослих осіб до відповідальності.

1. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

3. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції: Наказ МВС України від 09.11.2015 № 1452/735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15#Text>

4. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 № 62/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Мислива Оксана Олегівна,
доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Стаття 3 Конституції України головним змістом і спрямованістю діяльності держави визначає забезпечення прав і свобод людини та їх гарантій. Фактичною умовою реалізації зазначеного обов'язку є підтримання публічної безпеки і порядку, що визначено одним із головних завдань, покладених на Національну поліцію України (далі – поліція).

Підвищення пріоритету забезпечення публічного порядку та безпеки для Національної поліції з одночасною зміною системи МВС України та перерозподілом функцій підрозділів, на які ці функції покладаються, ставить на порядок денний наукове переосмислення змісту, сутності та форм роботи поліції. Одним серед кроків у напрямку комплексної трансформації підходів до забезпечення публічного порядку і безпеки безумовно є удосконалення правової бази, яка регламентує діяльність поліції, усунення колізій, прогалин та неточностей, які можуть завадити правильному та одноманітному правозастосуванню.

Спочатку звернімося до категоріального апарату та визначимо сучасний стан та особливості наукової розробленості понять «публічного порядку» і «публічної безпеки», адже саме вони є одним із головних завдань, які ставляться перед Національною поліцією відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року № 580-VIII: надання послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. З точки зору новизни і вживаності у законодавстві всі три з указаних понять викликають питання, проте порівняно новими є вжиті у Законі України «Про Національну поліцію» поняття публічний порядок і публічна безпека.

Нині ці категорії вживаються науковцями як рівнозначні, з чим ми цілком згодні. Нарікання викликає лише відсутність їх роз'яснення у законодавстві, адже в юридичній літературі їх однозначного тлумачення не вироблено. Більш вживаними є, безумовно, терміни «громадський порядок» і «громадська безпека», але підходи до визначення їх змісту досить різноманітні та неоднозначні, так само, як і підстави віднесення порушень до відповідної сфери [1, с. 14].

Публічне право – сукупність галузей права, що регулюють відносини, пов'язані з забезпеченням загального (публічного) або загальнодержавного інтересу [22]. Адміністративне право є публічним правом, оскільки регулює відносини, пов'язані з забезпеченням загального (загальнодержавного) інтересу. В публічно-правових відносинах сторони виступають як юридично нерівноправні і однією зі сторін завжди виступає держава або її орган (посадова особа), наділений владними повноваженнями. У сфері публічного права відносини регулюються виключно з державною владою. Як сказано у ст. 59 та 62 Закону України «Про Національну поліцію»: поліцейський під час виконання покладених на поліцію повноважень є представником держави, а служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень, зокрема, надання поліцейських послуг з підтримання публічного порядку та безпеки (ст. 1, 2 вказаного закону).

Таким чином, термін «публічний» висловлює новітній, більш прогресивний погляд на діяльність держави та її представників, тобто є тотожним поняттям «громадський», «суспільний» і вказує на те, що держава владними методами забезпечує інтереси останніх, покладаючись на закон.

Традиційно публічний порядок визначають як систему суспільних відносин, які виникають та розвиваються в громадських місцях, у процесі спілкування між людьми, правове регулювання яких забезпечує як особисту безпеку людини, так і громадську безпеку, охорону яких закон відносить до компетенції поліції, а публічну безпеку – як систему суспільних відносин, які попереджують або усувають шкідливі для життя та здоров'я людини, власності наслідки, які можуть бути заподіяні діями людей, штучним або природним джерелом підвищеної небезпеки (здійснення будівельних і ремонтних робіт у громадських місцях; руху транспорту, протипожежної безпеки; боротьби зі стихійними лихами; користування обмеженими в обігу предметами тощо).

Як вірно відзначають науковці, суть охорони громадського (публічного) порядку полягає саме у забезпеченні як особистої, так і громадської (публічної) безпеки в процесі спілкування людей [3, с. 28-29], а забезпечення особистої і громадської безпеки є метою громадського порядку, що визначає самостійність цих взаємозалежних та взаємопроникаючих, взаємообумовлених понять.

Отже, охорона громадського порядку є, водночас, і громадської безпеки, і забезпеченням особистої безпеки громадян. Водночас, неодмінною умовою підтримання стабільного громадського порядку є заходи щодо забезпечення особистої безпеки і громадської безпеки тощо. Тобто порядок, якщо він не порушується (правопорядок), реально гарантує громадську безпеку в усіх її проявах. Інакше кажучи, громадський порядок встановлюється та існує для того, аби була забезпечена громадська безпека, тож громадський порядок є складовою громадської безпеки.

Водночас, у науці дотепер не вироблено однастайності щодо змісту поняття «громадська безпека» та його співвідношення з поняттям «громадський порядок». Якщо ж узагальнити відомі визначення безпеки, то публічну безпеку слід вважати станом захищеності таких життєво важливих цінностей суспільства, як життя та здоров'я людей, власності, довкілля, нормальної діяльності підприємств, установ та організацій від протиправних посягань, джерел підвищеної небезпеки та інших надзвичайних подій.

Слід підкреслити, що окремі дослідники висловлюються категорично проти використання словосполучення «публічна безпека» у Законі України «Про Національну поліцію», адже це, здебільшого, соціологічний термін, а за даними аналізу бази даних офіційного веб-сайту Верховної Ради України сполучення «громадська безпека» вживається у текстах понад 5000 нормативних актів, із них у 53 – у назві, з яких лише 24 стосуються різних аспектів реалізації державної політики у сфері громадської безпеки [4].

Ми не зовсім згодні з цим поглядом, адже узгодження категоріального апарату має відбуватись відносно новітніх законів, тобто Закону України «Про Національну поліцію», який передбачає одним із повноважень поліцейського вжиття заходів, «спрямованих на усунення загроз життю та

здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення» (п. 4 ст. 23).

Таким чином, категоріальний апарат законодавства з охорони публічного порядку та безпеки все ще потребує всебічної уваги науковців для вдосконалення теоретичної бази в цій сфері, а отже – одноманітного застосування норм і напрацювання пропозицій щодо підвищення ефективності такої діяльності. Конкретизація понять публічного порядку і безпеки має важливе значення для практики, оскільки дозволяє визначити шляхи удосконалення його правового регулювання, більш ефективного використання сил і засобів у забезпеченні публічного порядку та безпеки.

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник. Під заг. ред. І.П. Голосніченка, Я.Ю. Кондратьєва. К., 1995. 177 с.

2. Публичное право // Большой юридический словарь. М.: Инфра-М. А. Я. Сухарев, В. Е. Крутских, А.Я. Сухарева. 2003.

3. Веремеенко И.И. Сущность и понятие общественного порядка. Советское государство и право. 1982. № 3. С.22–29.

4. Фатхутдінов В.Г. Частотність операціоналізації та контекстуальність використання терміну «публічна безпека» в Законі України «Про Національну поліцію». URL: <http://goal-int.org/chastotnist-operacionalizacii-ta-kontekstualnist-vikoristannya-terminu-publichna-bezpeka-v-zakoni-ukraini-pro-nacionalnu-policiyu-ukraini>.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИКОНАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ТА ДЕРЖАВНОСТІ В УКРАЇНІ

Самбор Микола Анатолійович,

кандидат юридичних наук,

начальник сектору моніторингу

Прилуцького районного відділу поліції

Головного управління Національної поліції

в Чернігівській області,

В Україні впродовж п'яти років діє новосформований орган державної влади – Національна поліція України, який представлений в усіх адміністративно-територіальних одиницях держави. Система поліції визначена на законодавчому рівні й сформульована у ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію». Виходячи з конституційних принципів організації та діяльності органів державної влади, сформульованих у ст.ст. 6, 19 Конституції України, а також додатково задекларованих зокрема у ст. 8 Закону України «Про Національну поліцію», поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України, а отже й система її органів має бути виключно тією, що